INGLIZ TILI DARSLARIDA MUAMMOLI TA'LIM METODINING SAMARADORLIGI

Muhayyohon Rahimova Xasanovna
E-mail: muhayyoxasanovna88@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.22710816

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tili darslarida muammoli ta'lim metodidan foydalanishning pedagogik samaradorligi va uning talabalarning kommunikativ, kognitiv hamda mustaqil fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda muammoli ta'limning nazariy asoslari, uni xorijiy til o'qitish jarayonida qo'llash mexanizmlari va amaliy imkoniyatlari yoritilgan. Muammoli vaziyatlarni yaratish, muammoni aniqlash, faraz ilgari surish, muammoni ingliz tilida muhokama qilish va yechimni asoslash bosqichlari taklif etilgan. Shuningdek, muammoli ta'limning speaking, listening, reading va writing ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni ochib berilgan. Tadqiqot natijalari mazkur metod talabalarning darsdagi faolligini oshirish, ingliz tilida mustaqil fikrlash va real kommunikativ vaziyatlarda tildan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish uchun samarali pedagogik vosita ekanligini ko'rsatadi.
Kalit so'zlar: ingliz tili, muammoli ta'lim, muammoli vaziyat, kommunikativ kompetensiya, mustaqil fikrlash, interaktiv metod, speaking, listening, critical thinking, xorijiy til ta'limi.

Аннотация. В данной статье анализируется педагогическая эффективность использования метода проблемно-ориентированного обучения на уроках английского языка и его значение для развития у учащихся коммуникативных, познавательных и навыков самостоятельного мышления. Исследование охватывает теоретические основы проблемно-ориентированного обучения, механизмы и практические возможности его применения в процессе обучения иностранному языку. Предложены этапы создания проблемных ситуаций, выявления проблемы, выдвижения гипотезы, обсуждения проблемы на английском языке и обоснования решения. Также раскрыта роль проблемно-ориентированного обучения в развитии навыков говорения, слушания, чтения и письма. Результаты исследования показывают, что данный метод является эффективным педагогическим инструментом для повышения активности учащихся на уроке, формирования навыков самостоятельного мышления на английском языке и использования языка в реальных коммуникативных ситуациях.
Ключевые слова: английский язык, проблемно-ориентированное обучение, проблемная ситуация, коммуникативная компетенция, самостоятельное мышление, интерактивный метод, говорение, слушание, критическое мышление, обучение иностранному языку.

Abstract. This article analyzes the pedagogical effectiveness of using the problem-based learning method in English lessons and its importance in developing students' communicative, cognitive and independent thinking competencies. The study covers the theoretical foundations of problem-based learning, mechanisms and practical possibilities of its application in the process of teaching a foreign language. The stages of creating problem situations, identifying the problem, putting forward a hypothesis, discussing the problem in English and justifying the solution are proposed. The role of problem-based learning in the development of speaking, listening, reading and writing skills is also revealed. The results of the study show that this method is an effective pedagogical tool for increasing students'

activity in the lesson, forming independent thinking skills in English and using the language in real communicative situations.

Key words: English, problem-based learning, problem situation, communicative competence, independent thinking, interactive method, speaking, listening, critical thinking, foreign language education.

Kirish. Bugungi globallashuv, raqamli transformatsiya va xalqaro integratsiya sharoitida xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini puxta egallash shaxsning ta’limiy, kasbiy va ijtimoiy rivojlanishining muhim omillaridan biriga aylanib bormoqda. Ingliz tili xalqaro ilmiy va akademik muloqot, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, xalqaro biznes, turizm, diplomatik munosabatlar hamda kasbiy hamkorlikning asosiy vositalaridan biri sifatida keng qo‘llanilmoqda. Shu sababli zamonaviy ta’lim tizimida ingliz tilini o‘qitishdan ko‘zlangan maqsad faqat grammatik qoidalar, lug‘at birliklari va fonetik me’yorlarni o‘zlashtirish bilan chegaralanib qolmasdan, o‘rganuvchilarning ushbu bilimlardan real hayotiy va kasbiy kommunikativ vaziyatlarda mustaqil hamda samarali foydalanish kompetensiyasini shakllantirishni ham nazarda tutadi. Xorijiy til ta’limining zamonaviy paradigmasida talabaning passiv bilim oluvchi emas, balki o‘quv jarayonining faol subyekti sifatida shakllanishiga katta e’tibor berilmoqda. Bunda talabaning mustaqil fikrlashi, muammoni aniqlashi, ma’lumotlarni izlab topishi, ularni tahlil qilishi, muqobil yechimlarni taqqoslashi va o‘z xulosalarini asoslay olishi muhim kompetensiyalar sifatida qaraladi. Ayniqsa, ingliz tilini o‘rganish jarayonida mazkur ko‘nikmalarni rivojlantirish tilni mexanik tarzda yodlashdan ko‘ra, uni amaliy kommunikativ vosita sifatida qo‘llashga imkon beradi. An’anaviy ingliz tili darslarida grammatik qoidalarni tushuntirish, yangi so‘zlarni yodlash, gaplarni tarjima qilish va reproduktiv mashqlarni bajarishga haddan tashqari e’tibor berilishi mumkin. Bunday yondashuv til tizimi haqida ma’lum bilimlarni shakllantirsa-da, ayrim hollarda o‘quvchining real kommunikativ vaziyatlarda mustaqil fikr bildirish, suhbatdosh bilan muloqot qilish, muammoga munosabat bildirish va o‘z nuqtayi nazarini ingliz tilida asoslash imkoniyatlarini yetarli darajada rivojlantirmaydi. Zamonaviy kommunikativ yondashuv esa o‘quvchini mazmunli va maqsadli til faoliyatiga jalb qilishni talab qiladi. British Council metodik materiallarida ham kommunikativ va vazifaga asoslangan faoliyatlar o‘rganuvchilarga ma’noli, amaliy til qo‘llash imkoniyatlarini yaratishi va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qilishi ta’kidlanadi. Shu nuqtayi nazardan, ingliz tili darslarida muammoli ta’lim metodidan foydalanish alohida pedagogik ahamiyat kasb etadi. Muammoli ta’lim — o‘quvchini tayyor bilim va javoblarni qabul qilishga emas, balki muayyan muammoli vaziyatni tahlil qilish, savol qo‘yish, taxminlar ilgari surish, zarur ma’lumotlarni izlash, ularni muhokama qilish va asoslangan yechimga kelishga yo‘naltiradigan ta’lim yondashuvidir. Mazkur jarayonda til o‘rganish alohida va sun’iy mashq sifatida emas, balki muammoni hal qilish uchun zarur bo‘lgan kommunikativ vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Muammoli ta’limning ingliz tili darslaridagi o‘ziga xosligi shundaki, talaba til vositalaridan ma’lum bir kommunikativ maqsadni amalga oshirish uchun foydalanadi. Masalan, “How can we reduce environmental pollution in our city?”, “How can students improve their English outside the classroom?”, “What should universities do to reduce students’ stress?” yoki “How can artificial intelligence be used effectively in education?” kabi muammolar talabalardan faqat ingliz tilida gapirishni emas, balki fikrlash, dalillar keltirish, savol berish, qarama-qarshi fikrlarni tinglash va muqobil yechimlarni ishlab chiqishni talab qiladi. Natijada ingliz tili darsi lingvistik bilimlarni o‘zlashtirish bilan birga, kognitiv va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishga yo‘naltirilgan kompleks ta’lim jarayoniga aylanadi. Muammoli ta’limning yana bir muhim jihati uning kommunikativ kompetensiyani shakllantirish bilan uzviy bog‘liqligidir. Talaba muammoni muhokama qilish jarayonida o‘z fikrini ifodalash, boshqalarning fikrini tinglash, suhbatni davom ettirish,

savollarga javob berish, kelishish yoki mulohazaga e’tiroz bildirish kabi kommunikativ harakatlarni amalga oshiradi. Shu sababli problem-based learning ingliz tilidagi speaking va listening ko‘nikmalarini rivojlantirish bilan bir qatorda, talabaning real muloqot jarayonidagi ishonchi va faolligini oshirishga xizmat qilishi mumkin. 2024-yilda e’lon qilingan tizimli sharhda EFL ta’limiga oid 27 ta tadqiqot tahlil qilinib, PBLning o‘quvchilarning xulq-atvori, akademik natijalari va tanqidiy fikrlashiga ijobiy ta’siri qayd etilgan; sharhda o‘zini boshqarib o‘rganish, hamkorlik, o‘zaro ta’sir va faol ishtirok PBLning muhim afzalliklari sifatida ko‘rsatilgan. Muammoli ta’limning ingliz tilini o‘qitishdagi samaradorligi, avvalo, tilni real hayotiy kontekst bilan bog‘lash imkoniyati bilan izohlanadi. An’anaviy mashqlarda talaba ko‘pincha oldindan belgilangan savolga oldindan kutilgan javobni beradi. Muammoli topshiriqda esa javobning bir nechta variantlari mavjud bo‘lishi mumkin. Bu esa talabani tayyor grammatik qoliplarni takrorlashdan ko‘ra, o‘z fikrini mustaqil ravishda shakllantirishga undaydi. Xorijiy til ta’limi bo‘yicha tadqiqotlarda PBL real va mazmunli kommunikatsiyani o‘quv jarayonining markaziga olib chiqishi hamda til o‘rganishni murakkab muammolarni hal qilish faoliyati bilan bog‘lashi mumkinligi qayd etilgan. Bundan tashqari, muammoli ta’lim talabalarning critical thinking, ya’ni tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun ham qulay pedagogik muhit yaratadi. Muammoni hal qilish jarayonida talaba mavjud ma’lumotlarni shunchaki qabul qilmaydi, balki ularning ishonchliligini baholaydi, sabab va oqibatlarni aniqlaydi, turli nuqtayi nazarlarni solishtiradi hamda eng maqbul yechimni tanlashga harakat qiladi. Bu jarayon ayniqsa oliy ta’limda ingliz tilini o‘qitishda muhimdir, chunki talaba kelajakdagi kasbiy faoliyatida ingliz tilidan faqat kundalik muloqot uchun emas, balki axborotni tahlil qilish, professional muammolarni muhokama qilish va qaror qabul qilish vositasi sifatida ham foydalanadi. Muammoli ta’lim talabalarning mustaqil ta’lim olish kompetensiyasini shakllantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Muammo qo‘yilgandan so‘ng talaba ko‘pincha unga javob topish uchun qo‘shimcha ma’lumot izlashga, yangi so‘zlarni o‘rganishga, autentik matnlarni o‘qishga, videolarni tinglashga yoki boshqa manbalardan foydalanishga ehtiyoj sezadi. Demak, muammoli topshiriq talabaning o‘qituvchi ko‘rsatmasini kutib o‘tirmasdan, mustaqil ravishda o‘quv resurslarini tanlash va ulardan foydalanishiga turtki beradi. Ayniqsa, zamonaviy raqamli ta’lim muhitida muammoli ta’limning imkoniyatlari yanada kengaymoqda. Internet resurslari, elektron kutubxonalar, videoplatformalar, onlayn lug‘atlar, ta’lim platformalari va sun’iy intellekt asosidagi vositalardan foydalanish talabalarga muammoni hal qilish uchun turli manbalardan ma’lumot olish imkonini beradi. Bunda o‘qituvchining vazifasi faqat axborot yetkazishdan iborat bo‘lmay, balki talabalarni ishonchli manbalarni tanlash, ma’lumotni tahlil qilish va undan akademik hamda kommunikativ maqsadlarda to‘g‘ri foydalanishga yo‘naltirishdan iborat bo‘ladi. Muammoli ta’limning samaradorligi uning to‘g‘ri tashkil etilishiga bevosita bog‘liq. Muammo talabalarning yoshiga, til darajasiga, qiziqishlariga va mavjud bilimlariga mos bo‘lishi kerak. Haddan tashqari murakkab muammo talabada til to‘sig‘i va psixologik noqulaylikni kuchaytirishi mumkin, juda sodda topshiriq esa izlanish va mustaqil fikrlash uchun yetarli motivatsiya bermaydi. Shu sababli muammoli topshiriqlarni ishlab chiqishda murakkablik darajasi, kommunikativ maqsad, zarur til birliklari, bajarish vaqti va kutilayotgan natija kabi omillarni hisobga olish talab etiladi. Shuningdek, PBLni ingliz tili darslariga joriy etishda o‘qituvchining pedagogik roli ham o‘zgaradi. O‘qituvchi tayyor javobni beruvchi markaziy shaxs emas, balki muammoli vaziyatni loyihalashtiruvchi, jarayonni boshqaruvchi, zarur hollarda lingvistik yordam ko‘rsatuvchi va talabalarning faoliyatini baholovchi fasilitator sifatida namoyon bo‘ladi. Shu bilan birga, PBLni qo‘llash o‘qituvchi faoliyatini avtomatik ravishda talaba markazli qilib qo‘ymaydi. EFL darslari bo‘yicha ayrim tadqiqotlar PBL joriy etilgan sharoitda ham o‘qituvchi ma’ruzasi asosiy faoliyat bo‘lib qolishi va natijada talabalar uchun kommunikativ imkoniyatlar kutilgan darajada oshmasligi mumkinligini ko‘rsatadi. Bu

holat PBLni shunchaki “muammo berish” sifatida emas, balki o‘quv jarayonining barcha bosqichlarini qayta tashkil etuvchi metodik tizim sifatida qarash zarurligini ko‘rsatadi. So‘nggi tadqiqotlar ham mazkur masalaning dolzarbligini tasdiqlamoqda. 2026-yilda e’lon qilingan meta-tahlil va tizimli sharhda 2016–2024-yillarda chop etilgan 30 ta tadqiqot tahlil qilinib, PBLning ingliz tilidagi speaking, writing va reading ko‘nikmalariga ta’siri o‘rganilgan. Bu esa muammoli ta’limning ingliz tilini o‘qitishdagi samaradorligini empirik jihatdan o‘rganish davom etayotganini ko‘rsatadi.

O‘zbekiston ta’lim tizimida ham ingliz tilini o‘qitishning amaliy-kommunikativ yo‘nalishini kuchaytirish, o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi va zamonaviy kompetensiyalarini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, ingliz tili darslarida muammoli ta’lim metodidan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash, muammoli topshiriqlar tizimini ishlab chiqish va uning kommunikativ kompetensiyaga ta’sirini baholash dolzarb ilmiy-metodik masalalardan biridir. O‘zbekistonda ingliz tili o‘qituvchilarining metodik va til kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan dasturlarda ham zamonaviy, faol va tadqiqotga yo‘naltirilgan ta’lim yondashuvlariga e’tibor qaratilmoqda. Shu sababli mazkur tadqiqotning asosiy muammosi ingliz tili darslarida muammoli ta’lim metodidan foydalanish orqali talabalarning kommunikativ faolligi, mustaqil fikrlashi, tanqidiy tahlil qilish qobiliyati va ingliz tilida real vaziyatlarda muloqot qilish ko‘nikmalarini qanday samarali rivojlantirish mumkinligini aniqlashdan iborat.

Tadqiqotning maqsadi — ingliz tili darslarida muammoli ta’lim metodidan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash, uni samarali tashkil etish shartlarini asoslash hamda talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishdagi samaradorligini tahlil qilish. Tadqiqotning ilmiy-amaliy ahamiyati shundaki, unda ingliz tili darslarini muammoli vaziyatlar asosida tashkil etish, talabalarni real kommunikativ vazifalarga jalb qilish va ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga yo‘naltirilgan metodik yondashuvlar tizimlashtiriladi. Tadqiqot natijalaridan oliy ta’lim muassasalarida ingliz tili mashg‘ulotlarini tashkil etishda, amaliy mashg‘ulotlar uchun topshiriqlar ishlab chiqishda hamda bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirishda foydalanish mumkin. Umuman olganda, ingliz tili darslarida muammoli ta’lim metodidan foydalanish til bilimlarini amaliy kommunikativ faoliyat bilan bog‘lash, talabalarning o‘quv jarayonidagi faolligini oshirish, mustaqil va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish hamda ingliz tilidan real hayotiy va kasbiy vaziyatlarda foydalanishga tayyorlashning istiqbolli vositalaridan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Shu jihatdan, muammoli ta’limning nazariy asoslarini o‘rganish bilan bir qatorda, uning amaliy samaradorligini aniq mezonlar asosida baholash va ingliz tili darslariga moslashtirilgan metodik modelini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-metodik vazifa hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. Muammoli ta’lim zamonaviy pedagogikada o‘quvchilarning tayyor bilimlarni passiv o‘zlashtirishidan ko‘ra, muammoli vaziyatlarni mustaqil yoki hamkorlikda tahlil qilish, zarur ma’lumotlarni izlash, farazlar ilgari surish va amaliy yechimlar ishlab chiqish orqali bilimlarni egallashiga asoslangan yondashuv sifatida shakllangan. Mazkur yondashuvning nazariy ildizlari konstruktivistik pedagogika, faol ta’lim va tajribaga asoslangan o‘qitish konsepsiyalari bilan chambarchas bog‘liq. Shu sababli muammoli ta’limni faqat alohida metod sifatida emas, balki talabaning bilish, kommunikativ va amaliy faoliyatini birlashtiruvchi pedagogik tizim sifatida ko‘rib chiqish maqsadga muvofiq. Muammoli ta’limning rivojlanishida J. Deweyning qarashlari alohida ahamiyatga ega. Dewey ta’lim jarayonini real hayotiy tajriba va muammolar bilan bog‘lash zarurligini ilgari surgan. Uning yondashuvida o‘quvchi tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki muayyan muammoni anglash, uni o‘rganish va yechim izlash jarayonida bilimni faol

ravishda egallovchi subyekt sifatida qaraladi. Ushbu g‘oya keyinchalik muammoli ta’limning asosiy tamoyillaridan biriga aylandi. Ayniqsa, xorijiy til ta’limida real hayotiy muammolardan foydalanish tilni sun’iy mashqlar majmuasi emas, balki amaliy faoliyat vositasi sifatida o‘rganishga imkon beradi. Muammoli ta’limning ilmiy-metodik rivojlanishida H.S. Barrowsning ishlari muhim o‘rin tutadi. Barrows problem-based learning tushunchasi bitta qat’iy metodni anglatmasligini, uning turli shakllari mavjudligini va metodning natijadorligi o‘qituvchi tomonidan muammoning qanday loyihalashtirilishi hamda o‘quv jarayonining qanday tashkil etilishiga bog‘liqligini ta’kidlaydi [1, pp. 481–486]. Bu qarash ingliz tili darslarida muammoli ta’limdan foydalanishda ayniqsa muhimdir, chunki oddiy savol-javobni “muammoli ta’lim” deb atash yetarli emas. Haqiqiy PBL jarayonida talaba muammoni tushunishi, uni tahlil qilishi, ma’lumot izlash va fikr almashish orqali yechimga kelishi hamda natijani asoslay olishi lozim. L.S. Vygotskiyning ijtimoiy-konstruktivistik qarashlari ham muammoli ta’limning nazariy asoslarini tushuntirishda muhim ahamiyatga ega. Vygotsky ta’lim jarayonida ijtimoiy o‘zaro ta’sir, hamkorlik va tilning fikrlashni rivojlantirishdagi roliga katta e’tibor bergan. Uning “yaqin rivojlanish zonasi” konsepsiyasiga ko‘ra, talaba mustaqil bajara olmaydigan vazifani o‘qituvchi yoki tajribaliroq tengdoshi yordamida bajarishi mumkin. Ingliz tili darslarida kichik guruhlar bilan tashkil etiladigan muammoli vazifalar aynan shunday hamkorlik muhitini yaratadi. Talabalar bir-biridan yangi so‘zlar, grammatik konstruksiyalar va fikrni ifodalash usullarini o‘rganish bilan birga, muammoni birgalikda hal qilish ko‘nikmasini ham rivojlantiradilar. Muammoli ta’limning ingliz tilini o‘qitish bilan bog‘liqligi, avvalo, kommunikativ yondashuv tamoyillari bilan izohlanadi. Kommunikativ til o‘qitish nazariyasida tilning asosiy vazifasi real ma’no almashinuvi va ijtimoiy muloqotni ta’minlash ekanligi ta’kidlanadi. J.C. Richards kommunikativ til o‘qitishda o‘rganuvchilarni mazmunli kommunikativ vaziyatlarga jalb qilish zarurligini qayd etadi. Bunda grammatik va leksik bilimlar kommunikatsiyaning o‘zi uchun emas, balki ma’lum bir kommunikativ maqsadga erishish uchun xizmat qiluvchi vositalar sifatida qaraladi. D. Nunan tomonidan ishlab chiqilgan vazifaga asoslangan til o‘qitish konsepsiyasi ham muammoli ta’lim bilan metodik jihatdan yaqin aloqaga ega. Vazifaga asoslangan ta’limda o‘quvchilar til vositalaridan foydalanib, muayyan kommunikativ vazifani bajaradilar. PBLda esa bu faoliyat yanada murakkablashib, talaba muammoni aniqlaydi, uni tahlil qiladi, ma’lumot to‘playdi va yechimni asoslaydi. Demak, har ikki yondashuvda ham til o‘rganishning markazida mazmunli faoliyat turadi. Ingliz tili darslarida muammoli ta’limning muhim jihatlaridan biri uning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish imkoniyatidir. Muammoli vaziyat talabaning ingliz tilida real muloqotga kirishishini tabiiy ravishda rag‘batlantiradi. Masalan, “How can universities improve students’ mental well-being?”, “How can we reduce environmental pollution?” yoki “How can artificial intelligence improve education?” kabi topshiriqlarni bajarish jarayonida talaba o‘z fikrini bildirish, savol berish, javob qaytarish, dalil keltirish, fikrga qo‘shilish yoki e’tiroz bildirish kabi kommunikativ harakatlarni amalga oshiradi. Shu jihatdan PBL speaking va listening ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun ayniqsa qulay pedagogik muhit yaratadi. Muammoli ta’limning ingliz tilidagi lug‘at boyligini rivojlantirishga ta’siri ham alohida e’tiborga loyiq. An’anaviy lug‘at o‘rgatishda yangi so‘zlar ko‘pincha alohida ro‘yxatlar yoki tarjima mashqlari orqali o‘zlashtiriladi. PBLda esa yangi leksik birliklar ma’lum bir muammoni hal qilish jarayonida zarur bo‘ladi. Masalan, ekologik muammoni muhokama qilayotgan talaba “pollution”, “recycling”, “sustainable”, “waste management”, “renewable energy” kabi so‘zlarni real kommunikativ vaziyatda qo‘llaydi. Bunday kontekstual o‘zlashtirish so‘zlarning mazmunini chuqurroq anglash va ularni faol lug‘at tarkibiga kiritishga yordam beradi. PBLning speaking ko‘nikmasiga ta’siri so‘nggi tadqiqotlarda ham keng o‘rganilmoqda. 2026-yilda chop etilgan meta-tahlil va tizimli sharhda 2016–2024-yillar oralig‘ida e’lon qilingan 30 ta tadqiqot tahlil qilingan

bo‘lib, ulardan 13 tasi speaking, 10 tasi writing va 7 tasi reading ko‘nikmalariga qaratilgan. Ushbu sharh PBLning ingliz tili ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi ta’sirini tizimli ravishda baholagan zamonaviy tadqiqotlardan biri hisoblanadi. Bu natija muammoli ta’limning ayniqsa og‘zaki kommunikatsiyani rivojlantirishda ilmiy jihatdan dolzarb ekanligini ko‘rsatadi. Muammoli ta’lim va tanqidiy fikrlash o‘rtasidagi bog‘liqlik ham ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Muammoli topshiriqni bajarishda talaba mavjud ma’lumotlarni shunchaki takrorlamaydi, balki ularni tahlil qiladi, sabab va oqibatlarni aniqlaydi, muqobil variantlarni taqqoslaydi va eng maqbul yechimni tanlaydi. Shu sababli PBL ingliz tilini o‘qitishda til kompetensiyasi bilan bir qatorda yuqori darajadagi kognitiv kompetensiyalarni ham shakllantirish imkonini beradi. 2024-yilda Guo, Jamil, Ismail, Luo va Sun tomonidan amalga oshirilgan tizimli sharh ushbu masala bo‘yicha muhim empirik dalillarni taqdim etadi. Tadqiqotchilar 2012–2023-yillarda chop etilgan 27 ta PBL va EFLga oid tadqiqotni PRISMA metodologiyasi asosida tahlil qilganlar. Natijalarga ko‘ra, PBLning asosiy ijobiy ta’sirlari uchta yirik yo‘nalishda — o‘quvchilarning xulq-atvori va faolligi, akademik natijalari hamda tanqidiy fikrlashida — kuzatilgan. Tadqiqot mualliflari PBLning o‘zini boshqarib o‘rganish, o‘zaro hamkorlik, faol ishtirok va kommunikatsiya imkoniyatlarini kengaytirishini alohida ta’kidlaydilar [2]. Mazkur tadqiqotning yana bir muhim jihati shundaki, PBLning ta’siri faqat bitta til ko‘nikmasi bilan chegaralanmagan. Tizimli sharhda listening, speaking, reading, writing, vocabulary, o‘quv xulq-atvori va critical thinking kabi ko‘rsatkichlar o‘rganilgan. 27 ta tadqiqotning 25 tasida PBL o‘quvchilarning o‘quv faoliyati, akademik natijalari yoki tanqidiy fikrlashiga ijobiy ta’sir ko‘rsatgani qayd etilgan. Bu natijalar PBLni ingliz tili darslarida kompleks kompetensiyaviy yondashuv asosida qo‘llash uchun kuchli nazariy va empirik asos mavjudligini ko‘rsatadi. Ali Orhanning 2024-yilda chop etilgan meta-tahlili ham EFL kontekstida PBLning akademik natijalarga ta’sirini o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqot muallifi ingliz tili darslarida PBL samaradorligining umumiy ta’sirini va unga ta’sir qilishi mumkin bo‘lgan moderator omillarni aniqlashni maqsad qilgan. Ushbu tadqiqot PBL samaradorligini oddiy nazariy taxmin sifatida emas, balki miqdoriy empirik dalillar asosida baholash zarurligini ko‘rsatadi [3]. 2025-yilda Insuk Han tomonidan amalga oshirilgan tizimli sharh esa PBLning ingliz tili ta’limidagi qo‘llanilishini alohida tahlil qilgan. Tadqiqotda PBL jarayonida talabalar muammoni aniqlash, strategiya ishlab chiqish, uni amalga oshirish va natijalarni refleksiya qilish bosqichlarida faol ishtirok etishi qayd etiladi. Ingliz tili ta’limida bu jarayonlarning har biri til kompetensiyasini rivojlantirish uchun kommunikativ imkoniyat yaratadi. Tadqiqotda 2009–2022-yillar oralig‘idagi ingliz tili ta’limiga oid ishlar saralangan va PBLning o‘qituvchi hamda talaba rollariga ta’siri ham ko‘rib chiqilgan [4]. Han tadqiqotining muhim jihatlaridan biri shundaki, PBLni samarali qo‘llashda o‘qituvchi va talaba rollarining o‘zgarishiga katta e’tibor beriladi. PBL sharoitida talaba muammoni hal qilish jarayonining faol ishtirokchisiga aylansa, o‘qituvchi fasilitator, konsultant va jarayonni boshqaruvchi sifatida namoyon bo‘ladi. Bu ingliz tili darslarida ayniqsa muhim, chunki o‘qituvchining haddan tashqari ko‘p gapirishi talabalarning ingliz tilida amaliy nutq faoliyatini kamaytirishi mumkin. Shuningdek, adabiyotlarda PBLning mustaqil ta’lim va o‘zini boshqarib o‘rganish qobiliyatlarini rivojlantirishdagi imkoniyatlari ko‘rsatiladi. Muammoning yechimi tayyor holda berilmagani sababli talaba o‘zi uchun zarur bo‘lgan ma’lumotlarni mustaqil izlashga majbur bo‘ladi. Bu jarayon o‘quvchida maqsad qo‘yish, resurslarni tanlash, vaqtni rejalashtirish, natijalarni tekshirish va o‘z faoliyatini baholash kabi metakognitiv ko‘nikmalarni rivojlantiradi. Guo va hammualliflarning 2024-yilgi tizimli sharhida ham self-regulated learning PBLning asosiy afzalliklaridan biri sifatida ko‘rsatilgan. So‘nggi tadqiqotlarda PBL bilan critical thinking va speaking competence o‘rtasidagi munosabat ham tobora ko‘proq o‘rganilmoqda. 2024-yilda chop etilgan meta-tahlil EFL o‘rganuvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan ta’limning speaking kompetensiyasiga ta’sirini

o‘rgangan. Mazkur yo‘nalish muammoli ta’lim uchun muhim nazariy asos beradi, chunki PBLning muhim xususiyatlaridan biri aynan muammoli vaziyat orqali fikrlash va muloqotni birlashtirishdan iborat. Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili muammoli ta’limning ingliz tili darslarida bir nechta muhim pedagogik natijalarni ta’minlash imkoniyatiga ega ekanligini ko‘rsatadi. Birinchidan, u talabaning kommunikativ faolligini oshiradi. Ikkinchidan, ingliz tilidan real vaziyatlarda foydalanish imkoniyatini kengaytiradi. Uchinchidan, mustaqil va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. To‘rtinchidan, guruhli hamkorlik va o‘zini boshqarib o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Beshinchidan, til ko‘nikmalarini — speaking, listening, reading va writingni — integratsiyalashgan holda rivojlantirish imkonini beradi. Shunga qaramay, mavjud tadqiqotlarning sezilarli qismi alohida til ko‘nikmalari yoki umumiy akademik natijalarga e’tibor qaratgan. Shuning uchun muammoli ta’limning ingliz tili kommunikativ kompetensiyasiga kompleks ta’sirini, ya’ni til ko‘nikmalari, mustaqil fikrlash, kommunikativ strategiyalar, motivatsiya va hamkorlikdagi faoliyatni bir butun tizim sifatida o‘rganish muhim ilmiy yo‘nalish bo‘lib qolmoqda. Ayniqsa, mahalliy oliy ta’lim sharoitida talabalarning ingliz tili darajasi, o‘quv muhiti va milliy ta’lim xususiyatlarini hisobga olgan holda PBL modelini ishlab chiqish va uning samaradorligini eksperimental asosda tekshirish kelgusidagi tadqiqotlar uchun dolzarb vazifa hisoblanadi. Demak, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, muammoli ta’lim ingliz tilini o‘qitishda shunchaki interaktiv metod emas, balki til kompetensiyasi + kognitiv rivojlanish + mustaqil ta’lim + kommunikativ faoliyatni birlashtiruvchi kompleks pedagogik yondashuv sifatida qaralishi mumkin. Shu bilan birga, uning samaradorligi muammoli vaziyatlarning sifati, talabalarning til darajasi, o‘qituvchining fasilitatorlik kompetensiyasi, guruhli hamkorlikni tashkil etish va baholash mezonlarining to‘g‘ri tanlanishiga bevosita bog‘liq.

Tadqiqot natijalari va muhokama. Tadqiqot jarayonida ingliz tili darslarida muammoli ta’lim metodidan foydalanishning talabalarning kommunikativ faolligi, mustaqil fikrlashi, tanqidiy tahlil qilish qobiliyati hamda ingliz tilidagi amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari muammoli ta’limni an’anaviy reproduktiv mashg‘ulotlar bilan uyg‘unlashtirib, tizimli ravishda qo‘llash talabalarning o‘quv jarayonidagi faolligini sezilarli darajada kuchaytirishi mumkinligini ko‘rsatadi. Muammoli ta’limning asosiy natijasi talabaning o‘quv jarayonidagi rolini o‘zgartirish bilan bog‘liq. An’anaviy darslarda talaba ko‘pincha o‘qituvchi tomonidan berilgan ma’lumotni qabul qilish va uni mashqlar orqali mustahkamlash bilan cheklanadi. Muammoli ta’limda esa talaba muammoni anglash, savol qo‘yish, ma’lumot izlash, muqobil fikrlarni tahlil qilish va yakuniy yechimni asoslash jarayonlarining bevosita ishtirokchisiga aylanadi. Natijada ingliz tilini o‘rganish jarayoni passiv bilim olishdan faol kommunikativ va intellektual faoliyatga o‘tadi.

Speaking ko‘nikmasining rivojlanishi. Tadqiqotning muhim natijalaridan biri muammoli ta’limning speaking ko‘nikmasini rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratishidir. Oddiy reproduktiv mashqlarda talaba ko‘pincha qisqa va oldindan taxmin qilinadigan javoblarni beradi. Muammoli topshiriqlarda esa javobning yagona varianti mavjud emas. Shu sababli talaba o‘z fikrini mustaqil shakllantiradi va uni asoslashga harakat qiladi.

Masalan, “Should students use artificial intelligence for learning English?” mavzusidagi topshiriq talabalarni quyidagi kommunikativ faoliyatga jalb etadi:

Problem → Discussion → Arguments → Counterarguments → Solution → Conclusion

Bunday jarayon talabaning nutq ravonligini, faol lug‘at boyligini va fikrni mantiqiy ifodalash qobiliyatini rivojlantiradi. Bundan tashqari, guruhdagi boshqa talabalarning savollariga javob berish talabaning spontan nutq ko‘nikmasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Chunki u oldindan tayyorlangan matnni o‘qish emas, balki vaziyatga mos ravishda javob shakllantirishga majbur bo‘ladi.

Listening ko‘nikmasining rivojlanishi. Muammoli ta’lim faqat speaking emas, balki listening ko‘nikmasini ham rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi. Guruhdagi har bir talaba boshqa ishtirokchilarning fikrini tinglashi, asosiy g‘oyani tushunishi va unga munosabat bildirishi kerak. An’anaviy listening topshiriqlarida talaba audio matnni tinglab, savollarga javob berishi mumkin. Muammoli ta’limda esa tinglash kommunikativ maqsadga ega bo‘ladi. Talaba sherigining fikrini tushunmasa, qo‘shimcha savol berishi yoki fikrni aniqlashtirishi mumkin.

Masalan:

- “Could you explain your idea?”
- “What do you mean by...?”
- “Could you give an example?”
- “Do you agree with this idea?”

kabi iboralar real kommunikativ faoliyat davomida tabiiy ravishda qo‘llanadi.

Shu jihatdan muammoli ta’lim listeningni faqat eshitilgan axborotni tushunish ko‘nikmasi sifatida emas, balki tinglash – tushunish – munosabat bildirish tizimi sifatida rivojlantirish imkonini beradi.

Tanqidiy fikrlashning rivojlanishi. Tadqiqot natijalari muammoli ta’limning eng muhim pedagogik afzalliklaridan biri talabalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish ekanligini ko‘rsatadi. Muammoli vaziyat talabaning mavjud bilimlarini qayta ko‘rib chiqishi va yangi ma’lumotlarni tahlil qilishini talab qiladi.

Muammoni hal qilish jarayonida talaba:

1. muammoni aniqlaydi;
2. uning sabablarini izlaydi;
3. mavjud ma’lumotlarni tahlil qiladi;
4. turli yechimlarni taklif qiladi;
5. ularning afzallik va kamchiliklarini solishtiradi;
6. eng maqbul yechimni tanlaydi;
7. o‘z qarorini asoslaydi.

Bu jarayon ingliz tilini o‘qitishning lingvistik maqsadlarini yuqori darajadagi kognitiv faoliyat bilan birlashtiradi.

Masalan, “How can universities reduce students’ dependence on smartphones?” muammosi berilganda talaba nafaqat ingliz tilida gapiradi, balki sabablarni tahlil qiladi, turli yechimlarni taqqoslaydi va o‘z taklifini dalillar bilan asoslaydi.

Lug‘at boyligining faol o‘zlashtirilishi. Muammoli ta’limning yana bir ijobiy natijasi yangi leksik birliklarning kontekstda o‘zlashtirilishidir. Talaba muammoni hal qilish uchun muayyan so‘z va iboralarga ehtiyoj sezadi. Shu sababli yangi vocabulary faqat yodlash obyekti emas, balki kommunikativ vazifani bajarish vositasiga aylanadi.

Masalan, ekologik muammoga bag‘ishlangan topshiriqda talabalar:

- environmental pollution;
- climate change;
- recycling;
- renewable energy;
- waste management;
- sustainable development

kabi so‘zlarni real kontekstda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Bunday kontekstual qo‘llash yangi so‘zlarning mazmunini chuqurroq anglash va ularni faol lug‘at tarkibiga kiritishga yordam beradi.

Talabalarning mustaqil ta’lim faoliyati. Muammoli ta’limda javobning o‘qituvchi tomonidan oldindan berilmasligi talabalarni mustaqil izlanishga undaydi. Talabalar muammoni hal qilish uchun qo‘shimcha ma’lumotlar izlash, matnlarni o‘qish, videolarni tomosha qilish, lug‘atlardan foydalanish va boshqa resurslarni tahlil qilish zaruratiga duch keladilar.

Natijada quyidagi mustaqil ta’lim ko‘nikmalari shakllanadi:

- maqsadni mustaqil belgilash;
- axborot izlash;
- manbalarni tanlash;
- ma’lumotlarni tahlil qilish;
- vaqtni rejalashtirish;
- o‘z faoliyatini nazorat qilish;
- yakuniy natijani baholash.

Bu xususiyat muammoli ta’limni zamonaviy kompetensiyaviy ta’lim talablari bilan uyg‘unlashtiradi.

Motivatsiya va darsdagi ishtirokning kuchayishi. Muammoli topshiriqlarning real hayot bilan bog‘liqligi talabalarning ingliz tilini o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshirishi mumkin. Talaba o‘z faoliyatining aniq maqsadini ko‘radi va ingliz tilidan foydalanishning amaliy ahamiyatini his qiladi. Masalan, “Learn ten new words” topshirig‘iga nisbatan “Create a plan for improving English communication among university students” vazifasi ko‘proq ijodiy va kommunikativ faoliyatni talab qiladi. Bunday topshiriqlar talabaning ichki motivatsiyasini kuchaytirib, ingliz tilini o‘rganishni ma’noli faoliyatga aylantirishi mumkin.

Raqamli texnologiyalar bilan integratsiya. Tadqiqot tahlili muammoli ta’limni raqamli texnologiyalar bilan birlashtirish uning imkoniyatlarini yanada kengaytirishini ko‘rsatadi. Talabalar muammoni hal qilish jarayonida elektron lug‘atlar, videoplatformalar, onlayn maqolalar, ta’lim platformalari va sun’iy intellekt asosidagi vositalardan foydalanishlari mumkin. Masalan, “How can AI improve English language learning?” mavzusida talabalar turli raqamli manbalarni o‘rganib, AI vositalarining imkoniyatlari va cheklovlarini tahlil qilishlari, so‘ngra ingliz tilida o‘z takliflarini taqdim etishlari mumkin.

Bunday faoliyat bir vaqtning o‘zida:

English language competence + digital literacy + critical thinking + problem-solving kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Muammoli ta’limning samaradorligini ta’minlovchi pedagogik shartlar. Tadqiqot natijalari muammoli ta’limning samaradorligi faqat metodning o‘ziga emas, balki uni tashkil etish shartlariga ham bog‘liq ekanligini ko‘rsatadi. Birinchi navbatda, muammo talabalarning yoshiga, ingliz tili darajasiga va kasbiy qiziqishlariga mos bo‘lishi kerak. Ikkinchidan, muammo yagona mexanik javobga emas, turli yechimlarni izlashga imkon berishi lozim. Uchinchidan, o‘qituvchi talabalarga yetarli lingvistik yordam ko‘rsatishi, biroq muammoning tayyor yechimini bermasligi kerak.

Muammoli topshiriqni quyidagi model asosida tashkil etish samarali hisoblanadi:

Real problem → Information search → Group discussion → Analysis → Solution → Presentation → Feedback → Reflection

Mazkur model ingliz tili darsida til o‘rganish va muammoni hal qilish jarayonlarini birlashtiradi.

Baholash natijalari va mezonlari. Muammoli ta’lim sharoitida talabalarning faoliyatini baholash an’anaviy grammatik testlar bilan cheklanmasligi kerak. Chunki PBLning maqsadi faqat grammatik to‘g‘rilikni emas, balki kommunikativ va kognitiv kompetensiyalarni ham rivojlantirishdan iborat.

Shu sababli quyidagi baholash mezonlaridan foydalanish maqsadga muvofiq:

Mezon	Baholash mazmuni
Communicative competence	Fikrni ingliz tilida aniq yetkazish
Fluency	Nutqning ravonligi
Accuracy	Grammatik va leksik to‘g‘rilik
Vocabulary	Faol lug‘at boyligi
Critical thinking	Muammoni tahlil qilish va asoslash
Problem-solving	Samarali yechim ishlab chiqish
Collaboration	Guruhda faol ishlash
Presentation	Natijani ingliz tilida taqdim etish
Reflection	O‘z faoliyatini tahlil qilish

Bunday kompleks baholash talabaning haqiqiy kommunikativ va intellektual faoliyatini yaxshiroq aks ettiradi.

Muhokama. Olingan natijalar muammoli ta’limning ingliz tili darslarida kommunikativ va kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirish uchun samarali metodik vosita ekanligini ko‘rsatadi. PBLning muhim afzalligi shundaki, u til o‘rganishni alohida grammatik yoki leksik mashqlar yig‘indisi sifatida emas, balki mazmunli faoliyat bilan bog‘laydi. Muammoli ta’limning kommunikativ samaradorligi talabaning ingliz tilidan foydalanishga bo‘lgan real ehtiyoji bilan izohlanadi. Muammoni hal qilish uchun talaba gapirishga, tinglashga, savol berishga va fikrini tushuntirishga majbur bo‘ladi. Shu sababli kommunikatsiya darsning qo‘shimcha elementi emas, balki uning asosiy faoliyatiga aylanadi. Bu natijalar zamonaviy tadqiqotlar bilan hamohangdir. EFL kontekstidagi tizimli tadqiqotlarda PBLning o‘quvchilarning akademik natijalari, faol ishtiroki, hamkorligi va tanqidiy fikrlashiga ijobiy ta’siri qayd etilgan. Shuningdek, zamonaviy meta-tahlillarda PBLning ingliz tilidagi speaking, writing va reading ko‘nikmalariga ta’sirini aniqlashga katta e’tibor qaratilayotgani ko‘rinadi. Biroq PBLni qo‘llashda muayyan cheklovlar ham mavjud. Birinchidan, til darajasi past bo‘lgan talabalar murakkab muammoli vazifalarni bajarishda lingvistik qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Ikkinchidan, katta guruhlarda barcha talabalarni bir xil darajada faol ishtirok ettirish qiyin bo‘lishi mumkin. Uchinchidan, muammoli ta’lim an’anaviy darsga nisbatan ko‘proq vaqt va puxta metodik tayyorgarlikni talab qiladi. Shu sababli PBLni bosqichma-bosqich joriy etish maqsadga muvofiq. Dastlab sodda va talabalar tajribasiga yaqin muammolardan foydalanish, keyinchalik murakkabroq kasbiy va akademik muammolarga o‘tish mumkin. Til darajasi past guruhlarda esa vocabulary bank, sentence starters, useful expressions va namunaviy dialoglardan foydalanish samaradorlikni oshiradi. Umuman, tadqiqot natijalari muammoli ta’limni ingliz tili darslarida boshqa metodlar bilan integratsiyalashgan holda qo‘llash eng maqbul yondashuvlardan biri ekanligini ko‘rsatadi. Masalan, PBLni communicative language teaching, task-based learning, collaborative learning va project-based learning bilan birlashtirish orqali talabalarning til hamda umumiy kompetensiyalarini kompleks rivojlantirish mumkin. Shunday qilib, muammoli ta’lim metodining samaradorligi uning shunchaki “muammo berish” xususiyatida emas, balki talabaning muammoni anglash → ma’lumot izlash → ingliz tilida muloqot qilish → tahlil qilish → yechim ishlab chiqish → natijani himoya qilish → refleksiya kabi uzviy faoliyatlar tizimiga jalb qilinishida namoyon bo‘ladi. Aynan mana shu jarayon ingliz tilini o‘rganish, mustaqil fikrlash va real kommunikativ kompetensiyani bir butun pedagogik jarayonda rivojlantirish imkonini beradi.

Xulosa. Olib borilgan nazariy va metodik tahlillar asosida ingliz tili darslarida muammoli ta’lim metodidan foydalanish talabalarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishda samarali pedagogik vositalardan biri ekanligi aniqlandi. Mazkur metodning asosiy afzalligi shundaki, unda talaba tayyor bilimni passiv qabul qiluvchi emas, balki muammoli vaziyatni tahlil qiluvchi, ma’lumot izlovchi, muqobil

yechimlarni ishlab chiquvchi va o‘z fikrini asoslab beruvchi faol ta’lim subyekti sifatida ishtirok etadi. Tadqiqot natijalari muammoli ta’limning ingliz tilida gapirish, tinglab tushunish, o‘qish va yozish ko‘nikmalarini kompleks rivojlantirish imkoniyatiga ega ekanligini ko‘rsatdi. Ayniqsa, real hayotga yaqin muammoli vaziyatlar asosida tashkil etilgan guruhli munozaralar talabalarning ingliz tilida erkin fikr bildirish, savol berish, dalil keltirish, qarama-qarshi fikrlarni tahlil qilish va xulosa chiqarish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. 2026-yilda e’lon qilingan meta-tahlil va tizimli sharh ham PBLning ingliz tilidagi speaking, writing va reading ko‘nikmalariga ta’sirini o‘rgangan 30 ta tadqiqotni umumlashtirgan. Muammoli ta’limning yana bir muhim natijasi talabalarning tanqidiy va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish bilan bog‘liq. Muammoni aniqlash, sabablarni izlash, turli yechimlarni taqqoslash va eng maqbul variantni asoslash jarayoni yuqori darajadagi kognitiv faoliyatni talab qiladi. Shu jihatdan mazkur metod nafaqat lingvistik bilimlarni, balki zamonaviy ta’limda muhim hisoblangan tahliliy, ijodiy va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. 2024-yilgi EFL bo‘yicha tizimli tadqiqotda PBLning talabalarning akademik faoliyati va tanqidiy fikrlashiga ijobiy ta’siri qayd etilgan. Tadqiqot davomida muammoli ta’limning mustaqil ta’lim va o‘z-o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati ham aniqlandi. Talaba muammoni hal qilish uchun qo‘shimcha manbalarni izlaydi, kerakli axborotni tanlaydi, o‘z faoliyatini rejalashtiradi va natijani baholaydi. Bu jarayon talabaning ta’lim jarayonidagi mas’uliyatini oshirib, uning mustaqil o‘quv faoliyatini rivojlantiradi. Muammoli ta’limni ingliz tili darslariga joriy etishda o‘qituvchining roli ham muhim ahamiyatga ega. O‘qituvchi tayyor javobni beruvchi emas, balki muammoli vaziyatni loyihalovchi, talabalarni yo‘naltiruvchi, zarur lingvistik yordam ko‘rsatuvchi va yakuniy faoliyatni baholovchi fasilitator sifatida faoliyat yuritishi lozim. 2025-yilgi ELT bo‘yicha tizimli sharh PBL jarayonida o‘qituvchi yo‘naltirishi va talabaning mustaqil faoliyati o‘rtasidagi muvozanat muhimligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, muammoli ta’limni samarali tashkil etish uchun bir qator pedagogik shartlarga rioya qilish zarur. Muammoli topshiriqlar talabalarning til darajasi, yosh xususiyatlari, kasbiy ehtiyojlari va mavjud bilimlariga mos bo‘lishi kerak. Til darajasi nisbatan past bo‘lgan talabalar uchun tayanch so‘zlar, grammatik konstruksiyalar, savol namunalari va sentence starters kabi yordamchi vositalardan foydalanish maqsadga muvofiq. Yuqori darajadagi guruhlarda esa ochiq, ko‘p variantli va real hayot bilan bog‘liq murakkab muammolardan foydalanish mumkin. Umuman olganda, ingliz tili darslarida muammoli ta’lim metodidan foydalanish kommunikativ kompetensiya, tanqidiy fikrlash, mustaqil ta’lim, hamkorlik, ijodkorlik va muammolarni hal qilish kompetensiyalarini kompleks rivojlantirish imkonini beradi. Shuning uchun muammoli ta’limni zamonaviy kommunikativ va kompetensiyaviy yondashuvlar bilan integratsiyalashgan holda qo‘llash ingliz tilini o‘qitish metodikasini takomillashtirishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Kelgusidagi tadqiqotlarda muammoli ta’limning turli ingliz tili darajalaridagi talabalar uchun samaradorligini eksperimental guruh va nazorat guruhi asosida o‘rganish, uning speaking, listening, reading va writing ko‘nikmalariga alohida ta’sirini aniqlash hamda raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt vositalari bilan integratsiyalashgan PBL modelini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn? *Educational Psychology Review*, 16(3), 235–266.
2. Savery, J. R. (2006). Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 1(1), 9–20.
3. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press.

4. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching*. 5th ed. New York: Pearson Education.
5. Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching*. 4th ed. Harlow: Pearson Longman.
6. Guo, Q., Jamil, H., Ismail, L., Luo, S., & Sun, Z. (2024). Effects of problem-based learning on EFL learning: A systematic review. *PLOS ONE*, 19(12), e0307819. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0307819.
7. Orhan, A. (2024). Investigating the effectiveness of problem based learning on academic achievement in EFL classroom: A meta-analysis. *The Asia-Pacific Education Researcher*. https://doi.org/10.1007/s40299-024-00889-4.
8. Han, I. (2025). Application of problem-based learning in English language teaching: A systematic review in the Korean context. *SAGE Open*, 15(2). https://doi.org/10.1177/21582440251335706.
9. The Effectiveness of Problem-Based Learning in Enhancing Learners' English Language Skills: Meta-Analysis and Systematic Review. (2026). *Journal of Problem Based Learning in Higher Education*, 14(1). https://doi.org/10.54337/ojs.jpblhe.v14i1.10569.
10. Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
11. Littlewood, W. (2004). The task-based approach: Some questions and suggestions. *ELT Journal*, 58(4), 319–326.
12. Richards, J. C. (2006). *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge: Cambridge University Press.
13. Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231.
14. Walker, A., & Leary, H. (2009). A problem based learning meta-analysis: Differences across problem types, implementation types, disciplines, and assessment levels. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 3(1), 12–43.